

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE UFV 2008/619
2008-07-01

Regeringen
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Språkvetenskapliga
fakultetsnämnden

Handläggare
Lars Hagborg
Utbildningsledare

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress
S:t Olofsgatan 10B

Telefon:
018-471 19 07
+46 18 471 19 07

Fax:
018-471 16 55
+46 18 471 16 55

Remiss: Värna språken – förslag till språklag, SOU 2008:26

Uppsala universitet har givits tillfälle att yttra sig över rubricerade remiss och avger härmed följande svar. Yttrandet har beretts av en arbetsgrupp bestående av professor Karin Carlsson, universitetslektor Claës Linder, professor Björn Melander, professor Mats Thelander samt utbildningsledare Lars Hagborg.

Utredningen rör en central fråga, nämligen svenska språkets roll och ställning inom offentlig verksamhet inom och utom landet, bestämmelser om de nationella minoritetsspråken, teckenspråket samt andra modersmål. Yttrandet kommer i huvudsak att behandla de aspekter av språklagen som berör universitetens och högskolornas verksamhet.

Övergripande kommentarer

Uppsala universitet stöder utredningens slutsats att språkens roll bör regleras i en lag. Det är också positivt att minoritetsspråken och teckenspråket behandlas i samma lag som svenskan.

Det är däremot tveksamt om en lag utan sanktioner, vilket utredningen föreslår, på ett avgörande sätt kan bidra till att uppnå lagförslagets syften. En annan svaghet är att utredningen inte definierar vad som menas med "det allmänna" och tydligt klargör vad som inom universitetens och högskolornas verksamhetsområden är att betrakta som "offentlig verksamhet". Genomgående används ett vagt språkbruk angående detta vilket skapar otydlighet rörande vari "det allmännas" skyldighet består. Det är påfallande att de speciella förutsättningar som föreligger vid universitet och andra högre lärosäten är så bristfälligt utredda eller dåligt redovisade.

Specifika synpunkter

Relationen till andra lagar och förordningar

Förslaget att lagen inte ska gälla om den kommer i konflikt med andra lagar (§3) kan få överblickbara konsekvenser. Det vore att föredra att andra förordningar och lagar tar över endast när de ställer mer långtgående krav. På så vis skulle den föreslagna språklagen ange en miniminivå. Relevanta ändringar bör införas i berörda förordningstexter.

Domänsförluster

På goda grunder påpekar utredningen att risken för domänsförluster är särskilt allvarig för svenskans roll som huvudspråk. Det är därför förvånande att utredningen inte för fram konkreta förslag på hur

domänförluster kan motverkas och diskuterar den föreslagna språklagens roll i sådant arbete. Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom det tidigare betänkandet (Mål i mun SOU2002:27) och den av riksdagen antagna propositionen *Bästa språket* (2005/06:2) anvisar åtgärder, vilka dock ännu inte implementerats. Med tanke på att problemet har särskild relevans för forskning och högre utbildning efterlyser Uppsala universitet en fördjupad behandling av frågan.

Forskarens förmåga att fullgöra den tredje uppgiften och delta i det offentliga samtalet är i högsta grad beroende av att domänförluster motverkas. Att utveckla och förmedla god svensk terminologi och på andra sätt motverka domänförluster är också av största betydelse vid utbildning där förmågan att kommunicera på god svenska är essentiell, exempelvis av personal inom sjuk- och hälsovård och av lärare i det allmänna skolväsendet.

Parallellspråkighet

Det är önskvärt att innebörden av begreppet parallellspråkighet blir föremål för ytterligare analys. Det vore direkt olämpligt om parallellspråkighet – som ibland sker – skulle komma att tolkas så att svenskan ska dominera på lägre utbildningsnivåer för att sedan fasas ut. Parallellspråkighet kräver att både svenska och engelska (eller annat relevant språk) förekommer på alla nivåer med målet att en student ska behärska sitt ämne på svenska och ytterligare ett språk när universitetsutbildningen avslutas.

Språkanvändning i offentlig verksamhet

Paragraf 10 anger att språket vid förvaltningsmyndigheter ska vara svenska. Det är oklart vad detta innebär för undervisning, examination och andra verksamheter vid ett lärosäte som Uppsala universitet. En inte orimlig slutsats är att alla centrala dokument ska upprättas på svenska (för att vid behov också översättas till exempelvis engelska); en annan att universiteten endast har skyldighet att examinera på svenska. Det senare är speciellt viktigt vid legitimationsutbildningar (jfr förordning 2006:65).

Det behövs även preciseringar i frågan om terminologiutveckling (§12). Förslaget anger att ansvaret för detta främst ska ligga på centrala myndighetsfunktioner. Universitet och andra högre lärosäten har en viktig roll i terminologiska sammanhang eftersom de är landets ledande forskningsinrättningar, men universitetens roll i terminologiutveckling är inte närmare utredd. Varje universitet är en enskild myndighet, och många områden som berörs av lärosätenas forskning är också angelägenheter för andra myndigheter (till exempel medicinsk, farmaceutisk, teknisk-naturvetenskaplig forskning). Hur ska ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter organiseras och hur ska sådan samverkan finansieras?

Förslag

Det är uppenbart att utvecklingen inom högre utbildning och forskning spelat en nyckelroll både för språklagens tillkomst och tänkta tillämpning (jfr utredningens avsnitt 12.2.1). Lagen ställer höga krav på universitet och högskolor, samtidigt som ansvaret riskerar att

bli diffust eftersom många myndigheter är inblandade. Universitetet föreslår därför att resurser tillförs lärosätena för att möjliggöra implementeringen av den föreslagna språklagen. Det är också uppenbart att medel behövs för ~~separering~~ av verksamheten, särskilt på terminologiområdet. Om inte ~~extra resurser~~ tillförs är risken stor att språklagens intentioner på detta ~~centrala område~~ inte kommer att kunna förverkligas.

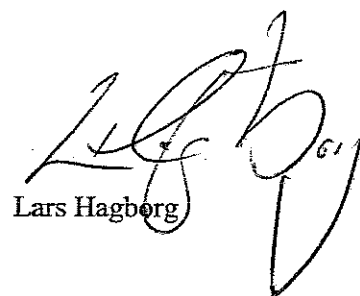
Uppsala universitet föreslår vidare ~~att om den föreslagna lagen kommer i konflikt med andra lagar ska den lag gälla~~ som ställer de mest långtgående kraven. Språklagen ska alltså bara ange en miniminivå.

Centrala termgrupper (utredningens avsnitt 12.12) ska inrättas inom de områden där domänförkluster ~~föreligger~~, resurser måste tillföras dessa och myndigheterna ska stödja sådant arbete. I ämnen där språket är en central del av forskningsprocessen ~~är det av vikt att arbetspråket också i fortsättningen kan vara svenska~~. Medel för översättning och språkgranskning bör då i stället ~~tillföras~~ för att underlätta presentation av resultaten på andra språk. Inom främst hälso- och sjukvårdsområdet resp. teknik och naturvetenskap krävs på motsvarande sätt särskilda resurser för kvalificerad översättning till svenska.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektören Ann Fust, efter föredragning av utbildningsledaren, Lars Hagborg. Närvarande därutöver var prorektor, professor Kerstin Sahlin, biträdande universitetsdirektören Jan Ivar Mattsson och Uppsala studentkårs ordförande Klas-Herman Lundgren.

Anders Hallberg

Lars Hagborg